

Lakatos Ágnes

Hallásfejlesztés II. – belső hallás, intonáció

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Zenész alapmodul

A követelménymodul száma: 1436-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-002-50

HALLÁSFEJLESZTÉS II. – BELSŐ HALLÁS, INTONÁCIÓ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy előadási darabban , a zenei bevezető , vagy megadott harmónia elhangzása után az énekesnek és intonáló hangszeresnek is először el kell tudnia képzelni a kezdőhangot, majd azt megszólaltatni helyes hangmagasságban.

Kellő belső hallási készséget igényel , ha az énekes szólóban , kíséret nélkül éneklő az előadási darabot , hangadás (vagy esetleg hangvilla segítségével, egy egyvonalas A megadásával, abból kiszámolva) nélkül jó hangnemben kell elkezdenie a darabot, és az elkezdett hangnemben kell végigénekelnie , minden harmóniai segítség nélkül.

Kórus, énekegyüttes, vokál esetében a kezdő hangot a karvezető, vagy egy szólólista adja meg – sok esetben nem az összes szóló indítóhangját –, melyből az összes énekes kihallja saját szólóhangját . A cappella (kíséret nélküli) darabok előadásánál fontos a hangnem megtartása, mely igen összetett kérdés (külső hatások, akusztika, a szólók belső aránya, stb.) .

Minden műfajban az elméleti ismeretek, a zenei elemek (hangközök, hangrendszerek, skálák, hangzatok, stb.) elmélyítésénél, a zenetörténetileg jelentős darabok felismerésénél, a közös muzsikálás magas szintű művelésénél fontos szerepe van a belső hallásnak. A jazz műfajában az improvizáció belső hallás, kiváló intonáció nélkül nem is működhet.

Ahhoz hogy a kezdő hangot minden esetben kellő pontossággal , és tiszta intonációval szólaltassa meg az énekes, kórus, és a kezdőhangnemet a darab végéig megtartsa hallásfejlesztési, intonációs gyakorlatokat kell végezni.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM**A HALLÁS FOGALMA****1. A zenei hallás**

A zenei hallás a hangsorozatok és együtthangzások aktív felfogása, hangképzetek logikus összekapcsolása. H. Riemann szerint a mű " zenei logikájának " a zenei hallás " logikai aktivitása " felel meg, a zene hallgatása során az akusztikus történés behatárolódásának , tagolásának, összehasonlításának és szintetikus egymásra vonatkoztatásának emlékező- és képzelőerőn alapuló képessége. Egyszerűbb megfogalmazásban a zenei hallás a különböző hangmagasságok felismerésének képessége.

2. A belső hallás

Az elraktározott zenei emlékképek , zenei képzetek szándékos felidézése, aktiválása, működtetése (tanulás) . A tudat ellenőrzésétől független működés is lehetséges (endomuzikális tevékenység). Gondolkodási folyamatokat is magában foglalhat. A zenei tevékenység előre elképzelése , megelőlegzése (anticipációja) , tervezése belső hallás révén valósul meg.

3. Az abszolút hallás

Az a képesség , amellyel egyfajta ("hang") emlékeztető tehetség révén felismerhető a hangok magassága , támpontok (összehasonlító hangok) és segédeszköz (hangszer, hangvilla , stb.) nélkül. A közepes hangmagasság-tartományokban fejlődik ki a legbiztosabban. Az abszolút hallás veleszületett tulajdonság , viszonylag ritka, és nem tekinthető a különleges zenei tehetség bizonyítékának, bár általában annak egyik megnyilvánulása. Az abszolút hallás kifejlődését és hatékonyságát a hangszerek hangolásának bizonytalansága csökkenti. Hangszerekben és énekesekben gyakran kifejlődik bizonyos hangok felismerésének képessége, amely az abszolút hallással ellentétben gyakorlással elsajátítható.. Mindenféle zenetanuláshoz döntő fontosságú a relatív hallás.

4. A relatív hallás

A relatív hallás az adott hanghoz viszonyított hangmagasság – felismerés fejleszthető képessége. Alapja a frekvenciaváltozások érzékelése. A középső hangfekvések szinuszos hangjainál a " még éppen érzékelhető" frekvenciakülönbség általában meglehetősen finom, de jelentős egyéni ingadozásokat mutat. A frekvenciaváltozás iránti érzékenység igen korlátozott mértékben fejleszthető. A relatív hallás mint a hangközök, harmóniák, hangrendszerek , harmóniai összefüggések , kitérések , modulációk stb. felismerésének képessége (az abszolút hallással ellentétben) a jó muzikus számára nélkülözhetetlen.

5. Hallásfejlesztés

A hallásképzés, hallásfejlesztés a zenei megkülönböztető – és reprodukáló képesség fejlesztése és gyakorlása . Módszere : hangközök visszaéneklése és meghatározása , hangzatok, ritmusok , dallami és harmóniai összefüggések felismerése és írásbeli rögzítése. A magyar zenei nevelésben fontos segédeszköze a relatív szolmizáció.

6. A relatív szolmizáció

A relatív szolmizáció az abszolút hangmagasságtól független, a hangok egymáshoz való viszonyát, a hangközök szerkezetét , a hangok bármely alaphangra épülő hangsorban elfoglalt helyét jelző szolmizációs módszer. Előfutára a 19. sz. elején Angliában kialakított tonic-sofa tanítási módszer célja a tonális érzékelés fejlesztése kézjelek és énekelt hangközök segítségével . Ennek megalkotói : Sarah Ann Glover és J. Curven tetszés szerinti alaphagú (tonikájú) dúr hangsorra építették módszerüket , amely a guidói hexachord némileg módosított szótagjait (doh, ray, me, fah, soh, lah, te) és az ebből levezetett betűket használja. (d, r, m, f, s, l, t). Az esetenként felfelé módosítást a magánhangzók i-re változtatása, a lefelé módosítást mély magánhangzóra végződés jelzi. A szótagok átértelmezése (dó – váltás) lehetővé teszi a modulációt is. A magyar zenei nevelésben első jelentős alkalmazója (Kodály ösztönzésére) Ádám Jenő (Módszeres Énektanítás A Relatív Szolmizáció Alapján 1943.) . A magyar zeneoktatás alapját alkotó szolmizáció szótaghasználat : dó, ré, mi, fá, szó, lá, ti) felfelé módosított formában i-re (pl: fá – fi) , lefelé módosított formában ma-ra változtatásával (pl: mi–ma). A relatív szolmizációban minden dúr hangsor alaphangja a dó, akárhová is kerül a vonalrendszerben. Az Esz dúr dó-ja az Esz, a G dúr a G, és így tovább. Így a kottaolvasás műveletén túlmenően az egyes hangnemek jellegét, tonalitását is ki tudjuk fejezni szolmizációval. Ezek szerint tehát a szolmizációnak kétféle jelentősége van : 1. megtanít lapról énekelni , mielőtt még a sokféle abszolút hangot tudjuk, 2. megtanít a hangnemek jellegének azonnali felismerésére , a dallamok, zenedarabok belső sajátosságának , harmóniai építkezésének megértésére , hogy ne csak a hangok nevét, hanem azok funkcióját is tudjuk. E két tulajdonság megindokolja azt is, hogy miért jó a szolmizáció alacsony és magas fokon egyaránt.

1. ábra. A C-dúr skála hangjai szolmizációs nevekkkel

- A relatív szolmizáción kívül léteznek más kottaolvasási rendszerek is . Az abszolút hangnévvel történő lapról olvasás, és az abszolút szolmizáció .

7. A hangnem fogalma

Hangnemen valamelyik rendszer szerint szerkezeti hangegymásutánnak egy egységes egészbe való összetartozását értjük, mely összetartozást akkor is érezzük mikor a hangok nem magasság szerint következnek egymás után. A dúr és moll –rendszerben egyaránt a skálák rokonság szerint való sorozatát úgy kapjuk meg , hogy alaphangtól felfelé illetve lefelé számított ötödik hangot vesszük a következő skála hangjának. Az ötödökben (kvintekben) felfelé haladva , vagyis domináns irányban a kerekstek, lefelé haladva , szubdomináns irányban a bé-k száma növekszik eggyel. Az egymásutánt a következő táblázat mutatja be :

Domináns irány :

		1#	2#	3#	4#	5#	6#	7#	8#	9#	10#	11#	12#
Dúr	C	G	D	A	E	H	Fisz	Cisz	Gisz	Disz	Aisz	Eisz	Hisz
moll	a	e	h	fisz	cisz	gisz	disz	aisz	eisz	hisz	fiszisz	ciszisz	giszisz

Szubdomináns irány :

		1b	2b	3b	4b	5b	6b	7b	8b	9b	10b	11b	12b
Dúr	C	F	B	Esz	Asz	Desz	Gesz	Cesz	Fesz	Bebé	Eszesz	Aszasz	Deszesz
Moll	a	d	g	c	f	b	esz	asz	desz	gesz	cesz	fesz	bebé

AZ INTONÁCIÓ

A zenei előadásban a hangmagasság pontos eltalálása és megtartása. Az operai előadás gyakorlatában az ének szólam pontos, a megfelelő hangmagasságon történő tiszta megszólaltatása. A rossz intonáció (disztonálás) nem azonos a helytelen technikára, vagy egészségi okokra visszavezethető hamis énekléssel. Az intonáció tisztaságának elsődleges feltétele a muzikalitás , a zenei adottság,

Az intonációra taglalásánál két fontos fogalom tisztázása szükséges : a **felhangrendszer** , és a **temperált hangrendszer**.

A zenei hang keletkezésénél nemcsak a kérdése hang – nevezzük ezt alaphangnak – szólal meg, hanem vele együtt megcsendül a magasabb hangok egész sorozata, ezek az alaphangban bentrejlő és azzal együtt megszólaló magasabb hangok a fel- vagy részhangok elnevezése alatt szerepelnek, mert mint az egésznek részei az alaphanggal együtt adják annak zengését. A felhangok tana és részletes tárgyalása már az akusztika (hangtan) körébe tartozik. Mivel azonban fogalmukkal már a klasszikus és jazz összhangzattanban is találkozunk – a felhangrendszer a tiszta hangközök és hármashangzatok intonációjában is fontos szerepet kap –, szükséges, hogy a rájuk vonatkozó szükséges szempontokat körvonalazzuk.

Tegyük fel, hogy a megszólaló alaphang a nagy C, úgy annak legfontosabb, mert legerősebb és így legjobban kimutatható felhangjai a következő sorozatot adják.

2. ábra. A felhangsor

A temperálás a hangközök akusztikai tisztaságtól való, a zenei gyakorlatban elkerülhetetlen eltéréseinek szabályozása. A hangrendszer mércéül szolgáló hangközei az oktáv (1:2), kvint (2:3), nagy- és kisterc (4:5, 5:6). A mércéül szolgáló hangközök összege közötti különbségek némelyike azonban zenei hangközként használhatatlan: a 12. kvint a püthagorasz kommával magasabb a hetedik oktávnál, a negyedik kvint a szintonikus kommával magasabb a nagyterc második oktávjánál, a harmadik nagyterc a kis dieszisszel mélyebb az oktávnál, a negyedik kisterc a nagy dieszisszel magasabb az oktávnál. A különbségek zeneileg nem egyformán döntőek. A gisz és ász közötti különbség pl.: – a püthagorasz hangolásban komma, a tiszta hangolásba dieszisz – a hangok értelmezésének különbségével jár, ezzel szemben a szintonikus komma a kis és nagy egész hang különbsége (8:9, és 9:10) zeneileg nem jelent semmit. A tizenkét hangú egyenletes lebegésű temperálás az oktávot a képlet alapján 12 azonos félhangra osztja. Mivel ezt a hangrendszert használjuk, a fülünk is "temperálódott", ezáltal a kissetekundoknál kisebb hangközt tudatosan csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudunk kiintonálni. A kissetekundokban való gondolkodás segít a hallásfejlesztésben, hiszen kissetekundokkal egyenlő részekre tudjuk osztani a hangrendszerünket.

Az énekkar tiszta megszólalása sokkal összetettebb, hangzása " nyomában " megjelennek a felhangok (" olyan hangok , amelyeket a kórus nem is énekel " Kodály .). Minden zenei hangzás a hangtan fizikai törvényeinek van alávetve, ezeket a törvényszerűségeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. A fizikai hangtan konzekvenciái tehát a kórus sajátos területén is érvényesülnek , mint legtermészetesebb feltételei. Ez határozza meg a tiszta éneklésre való nevelés kiindulópontját. Általában a tiszta éneklés elérésére, a lehető legjobb kiindulópont a természetes felhangok dúr hármashangzaton belül elhelyezkedő két , illetve három szomszédos hangjának hangköze. A tiszta dúr hármashangzat akusztikai alakjában (vagyis a felhangok sorozatában) háromszor fordul elő az alap , kétszer a kvint, egyszer a terc. Ha azt akarjuk elérni, hogy egy kórus által énekelt dúr hármashangzat tökéleteses szóljon meg , az egyszerre történő hangzásnak is a felhangok belső arányát kell követnie (hangzásegyensúly), vagyis : legtömörebb legyen az alap, valamivel halkabb igazodóbb a kvint, és a legérzékenyebb , legkevésbé nem erőszakolt a terc.

Összefoglalás

A kellő zenei elméleti ismeretek , kottaolvasási rendszerek ismerete, valamint veleszületett képesség (kellő hallási adottságok) birtokában a hallásfejlesztés eszközeinek segítségével egy előadási darab kezdő hangja tisztán kiintonálható.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A hallásfejlesztés lehetséges módszerei :

Minden zenei elem kiéneklésének tiszta intonációját, a belső hallás fejlesztését lehetőleg hangszer segítségével végezzük. Mivel a zenei összefüggéseket legkönnyebben és legátláthatóbban a zongorán lehet reprodukálni , valamint a temperálás miatt a legtisztábban és legegyszerűbben (természetesen jól hangolt hangszer esetében) ezen a hangszeren lehet elvégezni az ellenőrzést, így a kevésbé jól zongorázó (vagy egyáltalán nem) tanulóknak is ajánlott az alapvető zongoratudás.

A belső hallás fejlesztésénél fontos tényező, hogy a kiénekelni kívánt hangot először elképzeljük (tehát az agyban szólal meg) , majd csak azt követően énekeljük ki , és ellenőrizzük. A zongorával történő gyakorlás mellett ajánlott párban, vagy szaktanár segítségével , esetleg számítógépes program (Ear Master) segítségével végezni a hallásfejlesztést.

Ajánlott minden elméleti ismeretet kottaképpen rögzíteni, és mindig abban a hangnemben amiben énekeljük. Ez igen hathatósan fejleszti a relatív hallást, hiszen a kottakép megegyezik az abszolút hangmagassággal. Ezért előadási darabok esetében az énekeseknek tisztában kell lenni a transzponálás elméleti hátterével és gyakorlatával. Minden zenei darabot abba a hangnembe kell átírni, amiben az előadásra kerül.

Minden elméleti ismeret kiéneklésének gyakorlásánál fontos betartani a könnyűtől a nehezebb felé haladás elvét. Így a skálák esetében a természetes hangsorokkal (pentatonokkal), hangközöknél, hármás- és négyeshangzatoknál a tisztább hangzásúakkal és csak később, haladó szinten a diszsonásabbakkal.

Skálák éneklésénél a pentatonok sorát (dó, ré, mi, szó, lá pentatonok)érdemes a modális skálákkal folytatni, és végül a modellskálákkal, distancia skálákkal zárni a sort. A tudatos gondolkodást fejleszti ha felfelé és lefelé is más skálát éneklünk ,(pl: fel : fríg, az oktávhangtól le léd).

Hármás- és négyeshangzatok gyakorlásánál bevált módszer, ha nem minden hangot játszunk le a zongorán, hanem bizonyos hangot, vagy hangokat kihagyunk, és a hiányzókat megpróbáljuk közénekelni. Pl: egy dúr hármashangzat esetében lejátszuk az alaphangot és a kvintet, és közénekeljük a tercet, ami igen fontos a hármashangzat jellege miatt. Ugyan így járhatunk el a többi hármashangzat esetében is , de jóval nehezebb egy diszsonáns hangzat pl: szűkített hármás esetében a tritónusz közé intonálni a kis tercet. Négyeshangzatok esetében a szeptimhang tiszta intonálásának gyakorlására kiváló tematika, ha csak az alaphármast bontjuk ki zongorán , és elképzeljük, majd kiénekeljük a kis , vagy nagy szeptimet . Későbbiekben próbáljuk meg úgy eltalálni a szeptim, vagy más akkordhangot, hogy csak a basszushangot adjuk meg. A hármás, és négyeshangzatok fordításait (a skáláknál említett módon) úgy is rögzíthetjük, hogy felfele és lefele is másik hangzatfordítást énekelünk (pl: felfele moll szeptim, a kvinthangról lefele dúr major). Minden gyakorlat lényege , hogy a fül "gondolkodjon", és csak azt követően történjen meg a kiéneklés.

Az előbbiekhöz hasonló módszerrel járhatunk el egy előadási darab éneklésénél. A már az agyban rögzített (tehát megtanult) dallamot megadott hangról kezdjük el énekelni, majd egy adott jelre (pl: tapsra) abbahagyjuk , magunkban énekeljük tovább – természetesen helyes ritmikával-, majd másik adott jelre hangosan folytatjuk. Természetesen a folytatás helyességét ellenőrizzük. Ez a gyakorlat kiválóan végezhető csoportosan, mind a tapsolónak, min az éneklőnek hasznos feladat.

Az említett zenei elemek (hangközök skálák , harmóniák) felismerésével és kiéneklésével olyan szintre lehet emelni a belső hallást, hogy el lehet kezdeni a dallamírás gyakorlását, azaz hallás után egy adott mű részletének lejegyzését. A dallamírást úgyszintén csoportosan , de legalább párban lehet végezni , esetleg a már említett számítógépes Ear Master segítségével. Fontos, hogy a diktálást megelőzően tisztázni kell a hangnemet, kezdőhangot, ütemszámot, és metrumot. Kezdetben könnyebb ,nem moduláló dallamot érdemes választani, melynek ritmikája sem túl bonyolult. A kiválasztott dallamot ajánlatos legalább öt-hat alkalommal , pontosan, lehetőleg hiba nélkül zongorán lejátszani. Itt igen fontos a belső hallás szerepe, hiszen a dallamot lejegyző tanuló nem énekelheti ki hangosan amit hall (pl: egy felvételi esetében) , hanem csak magában, hangadás nélkül, belső fülére támaszkodva. A dallamírás összetett feladat, de ha kellő rendszerességgel végezzük, nagy gyakorlatra lehet szert tenni. Jó példa erre amikor jazz tanszakos hallgatónak úgynevezett transzkripciókat kell készíteni, azaz hangfelvételtől ismert előadók improvizációját lejegyezni, majd a leírt szótól a felvétellel együtt énekelni (vagy saját hangszeren játszani), ez igen nehéz intonációs feladat.

Az intonáció fejlesztésének leghatékonyabb formája a társaséneklés, azaz több szólamban való éneklés. A lényege , hogy a tanuló a már megtanult szólamát tisztán énekelje abban az esetben is , ha mellette egy, vagy több másik szólamban is énekelnek, hiszen függetlenül kell dallamvezetésben és ritmikában egyaránt. Célszerű kétszólamú darabokkal kezdeni a gyakorlást, melyekben a szólamok vezetése egymáshoz viszonyítva nem túl diszsonáns. Ajánlott Kodály Zoltán kétszólamú énekgyakorlataiból dolgozni.

Zeneelméleti alapismeretek :

- Hangközök és fordításaik
- Hangrendszerek, skálák és modusaik (pentatonok, a dúr skála és modulusai, az összhangzatos és melodikus moll és modulusai, distancia skálák : egészhangú, fél-egész, egész-fél)
- Hármashangzatok és fordításaik
- Négyeshangzatok és fordításaik
- Kadenciák
- Zenei darabok : népdalok, műdalok ismerete
- A klasszikus és más műfajok zeneirodalmában való jártasság
- Alapvető kottaolvasási képesség (a kottaolvasási rendszerek ismerete)
- A kottajelek ismerete

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Hangközök

Adott egyvonalas F hangra énekelje ki az alábbi hangközöket olyan módon, hogy felfele az adott hangközt, lefele pedig annak fordítását : 1.nagy szext,2. kis szeptim, 3.nagy szekund,4. tiszta kvart, 5.kis szekund .

2. feladat

Skálák

Egyvonalas C hangra énekelje ki a következő skálákat (az elsőt felfele, a másodikat lefele) : 1. lid-ion, 2. fríg-lokrisszi, 3. összhangzatos moll- természetes moll (eol), 4. mixolíd- dór 5. egészhangú skála - fél-egész skála

3. feladat

Hármashangzatok

Adva van egy kvint (lehet szűkített, vagy bővített) , és énekelje közé a következő terceket : 1. C -G : kis terc, 2.F-H: kis terc, 3.H-G: nagy terc, 4. Cisz- G: kis terc, 5. B-F: nagy terc. Állapítsa meg , hogy milyen hármashangzatok.

4. feladat

Négyeshangzatok

Adott hármashangzatokra énekelje ki a felsorolt szeptimhangokat : 1. B dúr hármás - nagy szeptim, 2. C szűkített hármás - szűkített szeptim, 3. Esz moll hármás - kis szeptim, 4. C bővített hármás - nagy szentim, 5. D szűkített hármás - nagy szeptim.

5. feladat

Dallam éneklés , folytatás

Énekelje le az Erdő-erdő című népdalt olyan módon (a kezdő hang megadásával), hogy adott jelre (taps, vagy kopogás) hagyja abba a hangos éneklést (magában folytassa 9 , majd másik adott jelre hangosan énekelve folytassa. Ezt a meg-megszakítást többször is el lehet végezni.

Er-dő, er-dő de ma-gos a te-te - je, Jaj, de ré - gen le-hul-lott a le-ve - le,
 6
 Jaj, de ré - gen le-hul-lott a le-ve - le, Ár-va ma-dár pár-ját ke-re - si ben - ne.

3. ábra. . Erdő, erdő

Énekelje el az Autumn Leaves című örökzöld darab témáját ugyanilyen módon.

Autumn leaves

Johnny Mercer

1. 10 2. 19

4. ábra. Autumn Leaves

6. feladat

Dallamdiktálás

Hatszori diktálás után jegyezze le a következő nyolc ütemes, nem moduláló dallamot :

5. ábra. 8 ütemes dallam

7. feladat

Két szólamban való éneklés

Az alábbi kétszólamú gyakorlatokat énekeljék le, a kezdőhang, és metrum megadásával.

6. ábra.

The image shows a musical score for a two-part vocal exercise. It consists of two systems of staves. The first system has a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The second system starts with a measure number '5' above the vocal staff, indicating the beginning of a second phrase. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The music features a mix of quarter, eighth, and sixteenth notes, with some rests and accidentals.

7. ábra. Kodály Zoltán : Kétszólamú énekgyakorlat

MEGOLDÁSOK

A kiéneklés ellenőrzése minden esetben másik tanuló, szaktanár segítségével történik aki zongorán játssza le a hangközöket, skálákat, hangzatokat, diktandókat. Önállóan számítógépes program (Ear Master) segítségével történhet a feladatok elvégzése .

1. feladat :

1. F-re nagy szext : D, fordítás : F-ről le kisterc D, 2. F-re kis szeptim : Esz, fordítás F-ről nagy szekund Esz, 3. F-re nagy szekund : G, fordítás F-ről kis szeptim G, 4. F-re tiszta kvart B, fordítás F-ről tiszta kvint B, 5. F-re kis szekund : Fis, fordítás F-ről nagy szeptim.

2. feladat :

1. C,D,E,Fisz,G,A,H – C,H,A,G,F,E,D,C.
2. C,Desz,Esz,F,G,Asz,B, – C,B,Asz,Gesz,F,Esz,Desz,C.
3. C,D,Esz,F,G,Asz,H, – C,H,A,G,F,Esz,D,C.
4. C,D,E,F,G,A,B, – C,B,A,G,F,Esz,D,C.
5. C,D,E,Fisz,Gisz,Aisz, – C,B,A,G,Gesz,E,Esz,Desz,C.

3. feladat :

1. C – G kis terce Esz = moll hármás
2. H – F kis terce D = szűkített hármás
3. H – G nagy terce Disz = bővített hármás
4. Cisz – G kis terce E = szűkített hármás
5. B – F nagy terce D = Dúr hármás

4. feladat :

1. B dúr hármásra nagy szeptim : A
2. C szűkített hármásra szűkített szeptim : A
3. Esz moll hármásra kis szeptim : Desz
3. C bővített hármásra nagy szeptim: H

4. D szűkített hármásra nagy szeptim : Cisz

5. feladat :

A feladat elvégzésének helyességét szaktanár segítségével lehet ellenőrizni, a feladatban megadott kottakép szerint.

6. feladat :

A feladat elvégzésének helyességét szaktanár segítségével lehet ellenőrizni, a feladatban megadott kottakép szerint.

7. feladat :

A két szólamban történő éneklés ellenőrzése szaktanár segítségével történhet , esetleg a tanulók önállóan zongora segítségével végezhetik el a feladatot.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Brockhaus Riemann : Zenei lexikon (Zeneműkiadó , 1984.)

Szőnyi Erzsébet : A zenei írás-olvasás módszertana I. , II. (Zeneműkiadó, 1956.)

Dr. Keszler Lőrinc : Összhangzattan (Zeneműkiadó 1952.)

Vásárhelyi Zoltán : Az énekkari vezénylés módszertana (Zeneműkiadó, 1965.)

AJÁNLOTT IRODALOM

Kodály Zoltán : tizenöt kétszólamú gyakorlat

Kodály Zoltán : harminchárom kétszólamú gyakorlat.

MUNKANYAG

A(z) 1436–06 modul 002–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 212 02 0010 54 01	Kántor-énekvezető
54 212 02 0010 54 02	Kántor-kórusvezető
54 212 02 0010 54 03	Kántor-organista
54 212 03 0010 54 01	Jazz-énekes
54 212 03 0010 54 02	Jazz-zenész (a hangszer megjelölésével)
54 212 04 0010 54 01	Hangkultúra szak
54 212 04 0010 54 02	Klasszikus zenész (a hangszer megjelölésével)
54 212 04 0010 54 03	Magánénekes
54 212 04 0010 54 04	Zeneelmélet-szolfézs szak
54 212 04 0010 54 05	Zeneszerzés szak
54 212 05 0010 54 01	Népi énekes
54 212 05 0010 54 02	Népzzenész (a hangszer megjelölésével)
31 212 01 0010 31 01	Szórakoztató zenész II. (hangszer és műfaj megjelölésével)

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

18 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató